

**แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแนะแนว
ตามความต้องการของชุมชนสำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2**
Guideline to promote participation in guidance operation
Needs of community for schools
Under the office of prannakorn si ayutthaya education service area 2

ณัฐกานต์ ภิญญะวัย¹
Natthakan Pinyawai¹

Received: September 10, 2019

Revised: September 27, 2019

Accepted: December 20, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแนะแนวตามความต้องการของชุมชนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน 1)ความต้องการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานแนะแนว 2)แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานแนะแนว กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้แทนชุมชนที่ร่วมอยู่ในคณะกรรมการสถานศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 303 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์โรว์ ยามาเน่ เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย คือ แบบสอบถามความต้องการประเภทมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2) เสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานแนะแนว ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 จำนวน 161 คน เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยคือ แบบสอบถามความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงของแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแนะแนวตามความต้องการของชุมชนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยประชากร ส่วนและเบี่ยงเบนมาตรฐาน

¹ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , E-mail. yudthavee.2302@gmail.com

ผลการวิจัยพบว่า 1. ความต้องการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานแนะแนวสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 โดยรวมความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับความต้องการจากสูงสุดไปหาต่ำสุด คือด้านบริการจัดวางตัวบุคคล ด้านบริการสนเทศ ด้านบริการให้คำปรึกษา ด้านบริการติดตามและประเมินผล และบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

2. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานแนะแนวสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติมี 5 ด้าน ประกอบด้วยรายการปฏิบัติ 30 รายการ โดยที่ทุกรายการอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($\mu \geq 3.50$) ประกอบด้วย 5 ด้านดังนี้ คือ 1) ด้านบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูล มี 7 รายการปฏิบัติ ได้แก่ สถานศึกษาแต่งตั้งผู้แทนชุมชนประชุมสร้างความตระหนักในเรื่องการวิเคราะห์หรือวินิจฉัยข้อมูลนักเรียนพร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนนักเรียนกับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครู เป็นต้น 2) ด้านบริการสนเทศ มี 6 รายการปฏิบัติ ได้แก่ สถานศึกษาจัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานบริการสารสนเทศกับผู้แทนชุมชน เป็นต้น 3) ด้านบริการให้คำปรึกษา สอนเทศ มี 5 รายการปฏิบัติ ได้แก่ สถานศึกษาจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการช่วยเหลือและพัฒนาบุตรหลานในชุมชนให้สามารถตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองเข้าใจตนเองและปรับตัวอยู่กับสภาพแวดล้อมได้ดี เป็นต้น 4) ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล มี 7 รายการปฏิบัติ ได้แก่ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้แทนชุมชนที่มีความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมประชุมกำหนดรายละเอียดในการคัดเลือกนักเรียนและระดมทุน การศึกษาจากแหล่งทุนภายนอกโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีฐานะยากจน เรียนดีร่วมกับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครู เป็นต้น 5) ด้านบริการบริการติดตามและประเมินผล มี 5 รายการปฏิบัติ ได้แก่ สถานศึกษามอบเกียรติบัตรยกย่องเชิดชูเกียรติผู้แทนชุมชนที่ทำคุณประโยชน์ในดำเนินงานแนะแนวให้กับสถานศึกษาอันมีผลทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและได้รับการพัฒนาตามสภาพปัญหา ตรงความต้องการของชุมชน เป็นต้น

คำสำคัญ : การส่งเสริมการมีส่วนร่วม, การดำเนินงานตามความต้องการ

Abstract

The researcher conducted the research into 2 processes: 1) the study of community needs for participating in guidance operations. A total of 303 samples were selected from community representatives in the Basic Education Board, including guardian representatives, qualified persons, community organizations representatives, alumni representatives, religious representatives, local government organizations representatives of schools under The Office of Ayutthaya Primary Education Area 2. The sample size were determined by using Taro Yamane formula. The research instruments were a survey of community needs to participate in guidance operations for schools under the Office of

Ayutthaya Primary Education Area 2, and a five-rating scale questionnaire with a confidence value equivalent to .96. The data were analyzed by using percentage, mean and standard deviation; and 2) the suggestions of guidelines for promoting community participation in guidance operations. The population was 161 directors of schools under the Office of Ayutthaya Primary Education Area 2. The research instruments were a suitability and possibility questionnaire of practical implementation of guidelines for promoting participation in guidance operations according to community needs for schools under the Office of Ayutthaya Primary Education Area 2, and a five-rating scale questionnaire. The data were analyzed by using percentage, mean of population, and standard deviation. The results of the study were as follows:

1) The community needs of participation in guidance operations for schools under the Office of Ayutthaya Primary Education Area 2 were found to be average high, including, by sorting from high to the least, the placement service, information service, counseling service, follow-up and evaluation services, and data collection service.

2) The 5 guidelines for promoting participation in guidance operations according to community needs for schools under The Office of Ayutthaya Primary Education Area 2, including 30 approaches, were found to be higher than the specified threshold ($\mu \geq 3.50$) in the suitability and possibility. The results were classified according to the guidance operations as follows: 1) The 7 guidelines for promoting participation in the data collection service according to community needs, for instance, schools appoint the community representatives to arrange the meetings to create awareness about how to analyzed or diagnose student information; as well as to assist and support students, school directors or acting school directors, teachers, etc. 2) The 6 guidelines for promoting participation in the information service according to community needs, for instance, schools provide platforms to exchange experiences for those involved in information service with the community representatives, etc. 3) The 5 guidelines for promoting participation in the counselling service according to community needs, for instance, schools organize the trainings to provide knowledge on helping and developing children in the community to be able to decide on their own solutions, understand and be flexible to live in the environment well, etc. 4) The 7 guidelines for promoting participation in the placement service according to community needs, for instance, schools offer opportunities for the community representatives to participate in meetings to determine the selection detail, raise funds from external funding sources, in order to help underprivileged and

excellence academic students, etc. 5) The 5 guidelines for promoting participation in the follow-up and evaluation service according to community needs, for instance, schools honor the community representatives who participated in guidance operations with schools, made benefits for community, as resulted in the community being strong and developed through the problems, according to the needs of the community, etc.

Keyword: Guideline To Promote Participation, Guidance Operation Needs

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 มาตรา 6 ความว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 7 กำหนดว่า กระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ : 2542) ซึ่งการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้นต้องการพัฒนานักเรียนให้มีการพัฒนาในทุกๆด้านให้เหมาะสมกับวัยและเต็มตามศักยภาพทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ที่สำคัญกระบวนการจัดการศึกษาต้องเน้นกระบวนการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น พร้อมทั้งสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบต่อส่วนรวมสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาผสมผสานให้เกิดความสมดุล (ปราชญา กล้าผจญและพอลดา บุญสุทธิวงศ์ : 2550)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาของชาติ คือมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรมมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ และทักษะพื้นฐานรวมทั้งเจตคติจำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพการพัฒนาที่สำคัญ คือการพัฒนาที่สมดุลอย่างเป็นองค์รวมทุกด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (Humanized Educare) มีพื้นฐานทางจริยศาสตร์ความเป็นคนดีทั้งทางร่างกาย สติปัญญา

อารมณ์และสังคมผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสร้างองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะอันพึงประสงค์จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการ

เรียนรู้ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ ทักษะและเจตคติที่เกิดจากการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้แก่ รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา : 2553)

จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2545 ฉบับนี้ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนไว้หลายมาตรา ดังต่อไปนี้ มาตรา 8 (2) การจัดการศึกษาที่ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 9(6) การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นนอกจากนี้ ในมาตราที่ 58(2) ยังได้กำหนดให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณและทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการสถาบันสังคมอื่นและต่างประเทศมาให้จัดการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษาและมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมความจำเป็น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 2)

การดำเนินงานแนะแนวในสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนด้วยการจัดบริการและกิจกรรมแนะแนวที่หลากหลายเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มโดยมุ่งส่งเสริมและเติมเต็มให้ผู้เรียนสามารถจัดการชีวิตของตนได้ตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถบนพื้นฐานของความเชื่อว่า ทุกคนมีความแตกต่าง ทุกคนมีคุณค่า สามารถพัฒนาตนเองให้เจริญงอกงาม ได้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนวทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพ และการมีงานทำด้วยการพึ่งตนเอง พร้อมทั้งการสร้างเสริมกิจกรรมเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญาและการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งครูผู้จัดกิจกรรมแนะแนว ต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษาด้านชีวิต การศึกษาต่อ การพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพและการมีงานทำให้แก่ผู้เรียน ด้วยการจัดกิจกรรมและการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างต่อเนื่องมีการบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มประสานงานกับบุคลากรฝ่ายต่างๆของโรงเรียน รวมทั้งผู้ปกครองและชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งการดำเนินงานแนะแนวต้องควบคู่กับการจัดกิจกรรมแนะแนวให้สนองเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพชีวิต จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการแนะแนวและการบริหารจัดการตามแผนยุทธศาสตร์การแนะแนวระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนา

ด้านการศึกษาอาชีพส่วนตัวและสังคมเต็มตามศักยภาพ มีทักษะชีวิต มีความสุข อยู่อย่างพอเพียง เป็นพลเมืองและพลโลกที่ดี ด้วยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

การดำเนินงานแนะแนวเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านกิจกรรมแนะแนวแก่ครู-อาจารย์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกิจกรรมแนะแนว เพื่อจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมแนะแนวให้สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กำหนดแนวทางการศึกษาในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน เป็นการพัฒนาวิชาชีพครูแนะแนวต่อไป ซึ่งทิศทางและเป้าหมายในการดำเนินงานแนะแนวยังมีความหลากหลายอย่างไม่เป็นระบบที่แน่นอนและขึ้นอยู่กับความสามารถเฉพาะตัวของครูแนะแนวซึ่งพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ทางการแนะแนวที่แตกต่างกัน นอกจากนั้นปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่ครูผู้ปฏิบัติงานแนะแนวพบในการดำเนินงานแนะแนวก็เป็นสิ่งที่สมควรได้รับการศึกษา เพื่อนำมาพิจารณาในการพัฒนางานแนะแนว เพื่อช่วยให้นักเรียนเลือกแนวทางการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (กลุ่มวิจัยและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ : ม.ป.ป)

จากการศึกษาข้อมูลสารสนเทศดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแนะแนวตามความต้องการของชุมชนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 2. ว่ามีการปฏิบัติหรือการดำเนินการอย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานแนะแนวสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. เพื่อเสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานแนะแนวสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินการแนะแนวตามความต้องการของชุมชนสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาความต้องการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานแนะแนวสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2

ขั้นตอนที่ 2 เสนอแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานแนะแนวสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2

ผลการวิจัย

1.ความต้องการ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานแนะแนวสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 โดยรวม

ความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับความต้องการจากสูงสุดไปหาต่ำสุด คือด้านบริการ จัดวางตัวบุคคล ด้านบริการสนเทศ ด้านบริการให้คำปรึกษา ด้านบริการติดตามและประเมินผล และบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูล

2. แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานแนะแนวสำหรับ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการปฏิบัติมี 5 ด้าน ประกอบด้วยรายการปฏิบัติ 30 รายการ โดยที่ทุกรายการอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($\mu \geq 3.50$) ประกอบด้วย 5 ด้านดังนี้ คือ 1) ด้านบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูล มี 7 รายการปฏิบัติ ได้แก่ สถานศึกษาแต่งตั้งผู้แทนชุมชน ประชุมสร้างความตระหนักในเรื่องการวิเคราะห์หรือวินิจฉัยข้อมูลนักเรียนพร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนนักเรียนกับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนและ คณะครู เป็นต้น 2) ด้านบริการสนเทศ มี 6 รายการปฏิบัติ ได้แก่ สถานศึกษาจัดเวทีแลกเปลี่ยน ประสพการณ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานบริการสารสนเทศกับผู้แทนชุมชน เป็นต้น 3) ด้าน บริการให้คำปรึกษา เสนอแนะ มี 5 รายการปฏิบัติ ได้แก่ สถานศึกษาจัดอบรมให้ความรู้เรื่องการ ช่วยเหลือและพัฒนาบุตรหลานในชุมชนให้สามารถตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เข้าใจตนเองและปรับตัวอยู่กับสภาพแวดล้อมได้ดี เป็นต้น 4) ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล มี 7 รายการปฏิบัติ ได้แก่ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้แทนชุมชนที่มีความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วม ประชุมกำหนดรายละเอียดในการคัดเลือกนักเรียนและระดมทุน การศึกษาจากแหล่งทุนภายนอก โรงเรียนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีฐานะยากจน เรียนดีร่วมกับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการ ผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครู เป็นต้น 5) ด้านบริการบริการติดตามและประเมินผล มี 5 รายการปฏิบัติ ได้แก่ สถานศึกษามอบเกียรติบัตรยกย่องเชิดชูเกียรติผู้แทนชุมชนที่ทำ คุณประโยชน์ในด้านงานแนะแนวให้กับสถานศึกษาอันมีผลทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและได้รับ การพัฒนาตามสภาพปัญหา ตรงความต้องการของชุมชน เป็นต้น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาความต้องการและแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแนะ แนวตามความต้องการของชุมชนสำหรับสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำผลมาอภิปรายในส่วนที่เป็น ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การอภิปรายผลการศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานแนะ แนวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จากผลการวิจัยพบว่าความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานแนะแนวสำหรับ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยรวม ความต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานแนะแนวเป็นบริการที่ โรงเรียนจัดทำขึ้นเพื่อช่วยเหลือนักเรียนในชุมชนให้มีการปรับตัว ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และจิตใจ

รู้จักเข้าใจตนเองทั้งในด้านความสามารถ ความสนใจ รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่ตนอาศัย อยู่ สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิตของตนเองและรับผิดชอบต่อการตัดสินใจนั้น

ช่วยให้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ในทุกด้าน ซึ่งเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเชิด สุขภิรมย์ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียนกับการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาการดำเนินงานโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมและระดับความต้องการที่จะมีส่วนร่วมของคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน ในการแก้ปัญหาการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาราชบุรี คาดหวังได้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แต่การปฏิบัติจริงปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทที่ต้องการมีส่วนร่วมปฏิบัติมากที่สุดได้แก่ ด้านการให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาเป็นบทบาทที่คาดหวังให้ร่วมปฏิบัติหรือต้องการร่วมปฏิบัติ รวมทั้งการปฏิบัติจริงน้อยกว่าทุกด้าน และเมื่อพิจารณาผลการศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล ในภาพรวมมีความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีความต้องการสูงที่สุด คือ ต้องการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกนักเรียนและระดมทุน การศึกษาจากแหล่งทุนภายนอกโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีฐานะยากจน เรียนดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพปัญหาภายหลังจากการจัดสรรเงินอุดหนุนรายหัวจากรัฐบาล พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาความไม่เพียงพอของงบประมาณ และปัญหาการบริหารจัดการงบประมาณที่ได้รับ ทำให้คุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งอาจเกิดจากความจำกัดด้านبودทุนการศึกษา การไม่สามารถกระจายโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพสู่กลุ่มคนด้อยโอกาสได้อย่างแท้จริง เพิ่มความเหลื่อมล้ำ ด้านคุณภาพการศึกษาระหว่างเขตเมืองกับชนบท และ ไม่สามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ (วรรัชกา บุญโชติรัตน์, 2554) อีกทั้งผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่ในพื้นที่ประกอบอาชีพรับจ้าง และเกษตรกรกรรม เป็นส่วนใหญ่ อัตราการเกิดของเด็กทารกมีค่อนข้างน้อยมากในแต่ละปี แต่อัตราการย้ายถิ่นฐานมีค่อนข้างสูง ด้วยเหตุนี้การระดมทุนจากแหล่งทุนภายนอกเพื่อช่วยเหลือนักเรียนจึงมีความสำคัญ สอดคล้องกับผลศึกษาของกิ่งแก้ว วานิชกุล (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การศึกษาการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนราชพิทยเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทในด้านการสนับสนุน การระดมทรัพยากร ในรูปของทุนทรัพย์ เพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ทางการศึกษา สำหรับการมีส่วนร่วมสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการร่วมเป็นวิทยากรให้กับโรงเรียน เช่น การจัดหาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนการจัดหาวิทยากรช่วยสอน เป็นวิทยากรด้วยตนเองรวมทั้งการร่วมสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ด้านที่พบปัญหาน้อยที่สุด คือ การระดมทรัพยากรทางการศึกษาด้านทรัพยากรบุคคล ซึ่งเห็นว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลได้เป็นอย่างดีถึงแม้ว่าจะมีบุคลากรค่อนข้างจำกัด ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กส่วนใหญ่ได้ขอความร่วมมือจากชุมชนในการหาปราชญ์ชาวบ้านและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในชุมชนมาช่วยให้ความรู้แก่ผู้เรียนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.2 ด้านบริการสารสนเทศ ในภาพรวมมีความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีความต้องการสูงสุด คือ ต้องการที่จะได้รับความรู้และสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการบริการสารสนเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุมชนมีโอกาสดูเสนอแนวคิด นโยบาย การดำเนินงานแนะแนวได้ตรงตามความต้องการ ได้รับความรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานแนะแนว ทำให้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านบริการให้คำปรึกษา ในภาพรวมมีความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีความต้องการสูงสุด คือ ต้องการมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือและพัฒนาบุคลากรในชุมชนให้สามารถตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เข้าใจตนเองและปรับตัวอยู่กับสภาพแวดล้อมได้ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันปัญหาของนักเรียน คือความวิตกกังวลเกี่ยวกับการสอบไม่ผ่าน การเลือกอาชีพที่ดี สภาพจิตใจอ่อนไหวต่อปัญหาทุกชนิด จึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือจากทุกฝ่ายทั้งจากโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพลังใจในการต่อสู้กับปัญหาที่กำลังเปลี่ยนแปลงของสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ มูชาโด (Muchado, 2003 : 2800-A) ได้ศึกษาการสำรวจความต้องการการบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในบอสวานา วิจัยเชิงคุณภาพถูกนำมาใช้เพื่อหาความต้องการในการแนะแนวในโรงเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลอาศัยวิธีการสัมภาษณ์ กลุ่มสนทนากลุ่ม และการบันทึกเทปคำตอบของกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการให้คำปรึกษา และการแนะแนวในโรงเรียน

1.4 ด้านบริการติดตามและประเมินผล ในภาพรวมมีความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีความต้องการสูงที่สุด คือ ต้องการมีส่วนร่วมในการสร้างความสามัคคี ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งได้รับการพัฒนาตามสภาพปัญหา ตรงความต้องการของชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหากชุมชนได้มีส่วนร่วมในการลงทุนและเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานแนะแนวแล้ว จะทำให้เขาเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดความรักและห่วงใยในกิจกรรมหรือโครงการที่เขาได้เป็นผู้ร่วมปฏิบัติ เป็นประโยชน์ในการเข้ามาช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่มีปัญหารายบุคคล พร้อมทั้งมีส่วนช่วยพัฒนาส่งเสริมทักษะอาชีพให้กับนักเรียนที่ปกติ เป็นการร่วมผลิตทรัพยากรบุคคลให้ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

1.5 ด้านบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูล ในภาพรวมมีความต้องการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก โดยรายการที่มีความต้องการสูงที่สุด คือ ต้องการมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หรือวินิจฉัยข้อมูลนักเรียนพร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนได้ตรงตามความต้องการของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนแต่ละคนต้องอาศัยข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ซึ่งผู้ที่ใกล้ชิดหรือสามารถพบเห็นนักเรียนหลังจากเวลาเลิกเรียน และในเวลาที่มีผู้ปกครองต้องออกไปประกอบอาชีพ นั่นก็คือบุคคลซึ่งอยู่ในชุมชนเดียวกันกับนักเรียนสอดคล้องกับวิวรรณ สารกิจปรีชา (2554, หน้า 79) กล่าวว่า การร่วมมือกับชุมชนเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ของนักเรียน มีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จของนักเรียน ดังนั้นสถานศึกษาต้องมีความมุ่งมั่น และหาแนวทางที่เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม สถานการณ์ ทรัพยากร และร่วมกันพัฒนาการศึกษาอย่างเปิด

กว้างบนพื้นฐานของการบริหารอย่างมีส่วนร่วม โดยที่ทุกฝ่ายร่วมกันจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง

2. จากผลการวิจัยพบว่า แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามความต้องการของชุมชนในการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 2 ประกอบด้วย 5 ด้าน 30 รายการ ได้แก่ ด้านบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูล ด้านบริการสนเทศ ด้านบริการให้คำปรึกษา ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล และด้านบริการติดตามและประเมินผล สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามความต้องการของชุมชน ด้านบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 7 รายการปฏิบัติ โดยรายการปฏิบัติที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากที่สุดคือ รายการปฏิบัติที่ 2) สถานศึกษาเชิญผู้แทนชุมชนประชุมกำหนดรายละเอียดในการดำเนินการวิเคราะห์หรือวินิจฉัยข้อมูลนักเรียนพร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนนักเรียน ร่วมกับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การดำเนินงานแนะแนวด้านบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลข้อมูลรายบุคคล เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคลโดยตรง ซึ่งเป็นผลประโยชน์ที่บุตรหลานในชุมชนจะได้รับการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้นการเชิญผู้แทนชุมชนประชุมกำหนดรายละเอียดต่างๆ จึงมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เพราะผู้แทนชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและร่วมรับผิดชอบในผลการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิกา ชมดี (2545 อ้างถึงใน ชูชาติ พวงสมจิตร, 2545 : 68) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอลำดวน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในแบบต่างๆ คือ การร่วมประชุม การร่วมออกแรง การร่วมเป็นผู้ชักชวน และการร่วมเป็นผู้ริเริ่ม โดยการมีส่วนร่วมในการประชุมมากที่สุดรองลงมาคือการร่วมออกแรง และร่วมเป็นผู้ชักชวน เรียงมาเป็นลำดับ

2.2 แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามความต้องการของชุมชน ด้านบริการสนเทศ ประกอบด้วย 6 รายการปฏิบัติ โดยรายการปฏิบัติที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากที่สุดคือ รายการปฏิบัติที่ 2) สถานศึกษาเชิญผู้แทนชุมชนเข้าประชุมกำหนดรายละเอียดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการบริการสารสนเทศ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ การดำเนินงานแนะแนวเป็นงานที่ป้องกัน ส่งเสริม พัฒนาและช่วยเหลือนักเรียนทุกด้าน เป็นงานที่เกิดขึ้นได้ทุกขณะ ตามสภาพความต้องการและปัญหาของผู้เรียนแต่ละคน ดังนั้นการประสานความร่วมมือกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นต้น ที่มีบทบาทต่อการแนะแนว สถานศึกษาควรจัดประชุมกำหนดรายละเอียดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการบริการสารสนเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจและมีเจตคติที่ดีต่อการแนะแนว รวมทั้งมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานแนะแนวของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของเดเนียล และเรย์นา (Danial & Raya, 1996, pp142-143) ที่พบว่าการศึกษาที่ชุมชนจะเข้ามาเกี่ยวข้องในการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจกับสถานศึกษาในทันทีทันใดนั้นอาจเป็นไปได้เพราะแนวคิดและความสัมพันธ์ที่มีต่อสถานศึกษาอาจจะยังมีความแปลกแยก ห่างเหิน และไม่สามารถกำหนดบทบาทตนเองที่

เหมาะสมได้ในทันที จึงควรสร้างสัมพันธ์ภาพที่เหมาะสมก่อน ซึ่งการสร้างสัมพันธ์ภาพที่เหมาะสมเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้เพื่อให้ได้ทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับทุกฝ่าย

2.3 แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามความต้องการของชุมชน ด้านบริการให้คำปรึกษา ประกอบด้วย 5 รายการปฏิบัติ โดยรายการปฏิบัติที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากที่สุดคือ รายการที่ 1) สถานศึกษาแต่งตั้งผู้แทนชุมชนวางแผนในการประชุมสร้างความตระหนักในการช่วยเหลือและพัฒนาบุคลากรในชุมชนกับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินงานนั้นแนวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากการกำหนดภารกิจของงานให้สนองความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย การกำหนดโครงสร้างองค์กร และบทบาทหน้าที่ของบุคลากรอย่างชัดเจน การจัดการด้านบุคลากรนั้นว่ามีส่วนสำคัญยิ่ง เพื่อเป็นการประสานความร่วมมือ และระดมความคิดเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานนั้น แนวโน้มสอดคล้องกับแนวคิดของเอปสไตน์และคณะ (Epstein and other. 1997, p.81) ที่กล่าวว่า การใช้ทรัพยากรในชุมชนให้คุ้มค่า และเกิดผลประโยชน์สูงสุด เป็นสิ่งที่หลายฝ่ายมองเห็นความสำคัญ และการร่วมมือกับชุมชน เป็นการเชื่อมโยงชุมชนให้มาช่วยเหลือสถานศึกษา นักเรียน และครอบครัวหรือการเชื่อมโยงสถานศึกษาให้มาช่วยเหลือชุมชน

2.4 แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามความต้องการของชุมชน ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล ประกอบด้วย 7 รายการปฏิบัติ โดยรายการปฏิบัติที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากที่สุดคือ รายการที่ 2) สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้แทนชุมชนที่มีความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมประชุมกำหนดรายละเอียดในการคัดเลือกนักเรียนและระดมทุน การศึกษาจากแหล่งทุนภายนอกโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีฐานะยากจน เรียนดีร่วมกับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานนั้นแนวโน้มสถานศึกษาด้านบริการจัดวางตัวบุคคลในการคัดเลือกนักเรียนและระดมทุน การศึกษาจากแหล่งทุนภายนอกโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีฐานะยากจน เรียนดี ที่ผ่านมานั้น ชุมชนมีโอกาสดำเนินการมีส่วนร่วมร่วมกับสถานศึกษาน้อย กระบวนการเก็บข้อมูลของนักเรียนที่ได้รับบริการอาจยังไม่เพียงพอและไม่ตรงกับความต้องการของชุมชนที่จะช่วยเหลือนักเรียน งานแนวนี้เป็นงานที่เกี่ยวกับชีวิตของนักเรียน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นการทำงานแนวที่มีประสิทธิภาพจึงต้องมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า พร้อมทั้งมีการกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของ สมิธส์ และคณะ (Smith, et al., 1983, Abstract) ได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองประสบผลสำเร็จ พบว่ามีปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนประสบผลสำเร็จ พบว่ามีปัจจัยสำคัญเบื้องต้นอยู่ 2 ประการ คือ มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา และมีการวางแผนที่ดี การจัดหาผู้ประสานงานกิจกรรมเป็นการเตรียมการเพื่อที่จะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม จำเป็นที่จะต้องมีการติดต่อประสานงานและขอความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย เตรียมแหล่งทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม โดยสถานศึกษาต้องประเมินความต้องการ และความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของทั้งชุมชน ครูและผู้บริหาร รวมทั้งทรัพยากรที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

2.5 แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมตามความต้องการของชุมชน

ด้านบริการติดตามและประเมินผล ประกอบด้วย 5 รายการปฏิบัติ โดยรายการปฏิบัติที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากที่สุดคือ รายการที่ 3) สถานศึกษามอบเกียรติบัตรยกย่องเชิดชูเกียรติผู้แทนชุมชนที่ทำคุณประโยชน์ในด้านงานแนะแนวให้กับสถานศึกษาอันมีผลทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและได้รับการพัฒนาตามสภาพปัญหา ตรงความต้องการของชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานแนะแนวเป็นภารกิจที่ทุกคนต้องร่วมกันปฏิบัติตามหน้าที่ของตน ทุกคนควรมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนการดำเนินงานและสรุปผล นอกจากนี้ควรให้การสนับสนุนยกย่อง ชมเชย หรือประกาศเกียรติคุณบุคลากรผู้ปฏิบัติงานดีเด่นหรือประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจ หรือการเสริมแรงให้ชุมชนเกิดความรู้สึกร่วมในการดำเนินงานแนะแนว ตลอดจนสถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรและชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานแนะแนวได้รับการศึกษา ฝึกอบรมดูงาน เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและประสบการณ์ด้านจิตวิทยาการแนะแนว เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคน พัฒนางาน และพัฒนาผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชูชาติ พวง สมจิตร (2540 : 266-273) ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาโดยสรุปพบว่า กลุ่มบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากที่สุดคือ กลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ในชุมชน แต่เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยพบว่ากลุ่มกรรมการศึกษาเป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมกับโรงเรียนมากที่สุด กรณีที่โรงเรียนตั้งอยู่ในวัด วัดและพระสงฆ์เป็นกลุ่มที่มีส่วนร่วมกับโรงเรียนแต่ถ้าหากวัดและโรงเรียนมีความบาดหมางกัน มีส่วนทำให้อาจารย์และโรงเรียนห่างเหินกัน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนโดยการบริจาคเงินและวัสดุสิ่งของให้กับโรงเรียนมากที่สุด โดยเฉพาะการร่วมบริจาคในช่วงที่โรงเรียนมีกิจกรรมสำคัญ แต่การมีส่วนร่วมโดยการบริจาคจะได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างมากเมื่อโรงเรียนเป็นฝ่ายเข้าไปขอความร่วมมือจากชุมชน วิธีการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนพบว่า การมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ เป็นการมีส่วนร่วมที่ไม่ได้เกิดมาจากความคิดริเริ่มของผู้เข้ามามีส่วนร่วม แต่เกิดจากการชักจูงจากผู้อื่น ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียน ได้แก่ สภาพทางเศรษฐกิจดี ส่งเสริมให้โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากชุมชนมาก และการมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีการอุตสาหกรรมเป็นแกนหลักช่วยให้ชุมชนมีความพร้อมที่จะสนับสนุนทรัพยากรให้กับโรงเรียน คนในชุมชนมีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของโรงเรียน คาดหวังให้โรงเรียนมีคุณภาพ การมีระบบเครือข่ายชุมชนที่เข้มแข็ง การมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ผู้บริหารโรงเรียนเป็นคนพื้นที่ มีความรู้ความสามารถ ให้เกียรติและให้กำลังใจคนเข้ามามีส่วนร่วม ครูในโรงเรียนมีความสมัครใจสามานสามัคคี มีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน สนใจเด็กและเอาใจใส่การสอนดีโรงเรียนสร้างระบบที่เอื้อให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม การให้บริการต่างๆแก่ชุมชน และโรงเรียนสร้างความมั่นใจกับชุมชนว่าเด็กที่เข้ามาเรียนในโรงเรียนจะได้รับความปลอดภัยหากโรงเรียนไม่มีการดำเนินการดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สิ่งเหล่านี้นจะกลายเป็นอุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลสถานศึกษาควรเชิญผู้แทนชุมชนประชุมกำหนดรายละเอียดในการดำเนินการวิเคราะห์หรือวินิจฉัยข้อมูลนักเรียนพร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนนักเรียน ร่วมกับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครู
2. ด้านบริการสนเทศสถานศึกษาควรเชิญผู้แทนชุมชนเข้าประชุมกำหนดรายละเอียดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการบริการสารสนเทศ
3. ด้านบริการให้คำปรึกษาสถานศึกษาแต่งตั้งผู้แทนชุมชนวางแผนในการประชุมสร้างความตระหนักในการช่วยเหลือและพัฒนาบุตรหลานในชุมชนกับผู้แทนผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครู
4. ด้านบริการจัดวางตัวบุคคลสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้แทนชุมชนที่มีความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมประชุมกำหนดรายละเอียดในการคัดเลือกนักเรียนและระดมทุน การศึกษาจากแหล่งทุนภายนอกโรงเรียนเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีฐานะยากจน เรียนดีร่วมกับผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะครู
5. ด้านบริการติดตามและประเมินผลสถานศึกษามอบเกียรติบัตรยกย่องเชิดชูเกียรติผู้แทนชุมชนที่ทำคุณประโยชน์ในด้านการแนะแนวให้กับสถานศึกษาอันมีผลทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและได้รับการพัฒนาตามสภาพปัญหา ตรงความต้องการของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กมลวรรณ เทียงธรรม. (2546). การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานแนะแนว ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา**, สถาบันราชภัฏนครราชสีมา
- กรมวิชาการ. (2544). **คู่มือการผลิตสื่อ ระดับก่อนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวง. (2545). **เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กรรณิกา ชมดี. (2544). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย ในการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอลำลูกเกด จังหวัดอุบลราชธานี. **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **การกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของการแนะแนวมิติใหม่**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.

- กระทรวง. (2546ก). **ชุดการศึกษาด้วยตนเอง : การแนะแนวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับที่ 2 สถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับการแนะแนว.** กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- กระทรวง. (2546ข). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.** กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- กระทรวง. (2546ค). **ชุดการศึกษาด้วยตนเอง : การแนะแนวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ฉบับที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานกับการแนะแนว.** กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- กระทรวง. (2555). **คู่มือการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนการบริหารงานแนะแนว.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- กริชวัช ฐานะกิจ.(2546).กระบวนการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจของครูแนะแนวในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดนครสวรรค์. **ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**
- เกษม วัฒนชัย. (2544). **การปฏิรูปการศึกษา แนวทางสำหรับผู้บริหารสู่การปฏิบัติ.** เอกสารประกอบคำบรรยายในการจัดปจฉิมนิเทศ สำหรับคณาภรณ์บัณฑิตและมหาบัณฑิตภาควิชาการ บริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิษฐา บุญดิเรก. (2546). กระบวนการบริหารงานแนะแนวของผู้บริหารโรงเรียนกับความพึงพอใจของครูแนะแนวในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดนครสวรรค์. **ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.**
- คณะกรรมการจัดทำกรอบและแผนการพัฒนาการแนะแนว.(2544). **เอกสารประกอบการประชุม คณะกรรมการจัดทำกรอบและแผนพัฒนาการแนะแนว.** กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานนท์.(2545).**การกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของการแนะแนวมิติใหม่. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภา ลาดพร้าว.**
- ยุทธพงษ์ ไกรวรรณ. (2544). **พื้นฐานการวิจัย.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- เยาวลักษณ์ เขียรเชาวน์. (ม.ป.ป). **จิตวิทยาแนะแนว.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, พิมพ์ครั้งที่ 4.** กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์.
- รุ่งเรือง สุชาภิรมย์. (2548). รายงานสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของเอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ่อแม่ผู้ปกครองชุมชนและการศึกษาทางเลือก. **รายงานการวิจัย, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.**
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2536). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2551). **การแนะแนวเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ : โอ.เอส.ปรี้นติ้งเฮ้าส์.
- วรรณรี ปทุมมาศ. (2546). การนำเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.**
- วัชร ทรัพย์มี. (2556). **การแนะแนวในโรงเรียน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

- วัฒนา พัทธราวิช. (2556). **หลักการแนะแนว**. กรุงเทพฯ : ศาสนา.
- วันเพ็ญ คำสนธิ. (2536). ปัญหาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็น ของผู้บริหารโรงเรียน ครูแนะแนว และคณะครูในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดชุมพร. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, สาขาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2530). **หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย**. กรุงเทพฯ : **ไทยวัฒนาพานิช**. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สถาน ชะอรัญย์. (2548). การพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวโรงเรียนมหิตลลอสรรณ์ (สันติภาพพัฒนา) กิ่งอำเภอตำบ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. **วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)**. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สถิต วงศ์สุวรรณ. (2551). **จิตวิทยาการแนะแนว**. กรุงเทพฯ : พิธีพนาการพิมพ์.
- สมาน อุ๋นวงศ์. (2547). การพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวโรงเรียนนิคมสร้างตนเอง 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. **วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)**. มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2549)** : ฉบับสรุป. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2555 (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สินธิทิพย์ เกสร. (2545). บทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและผู้นำชุมชนต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี. **วิทยานิพนธ์. ค.ม.(การบริหารการศึกษา)**. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนคร.
- สุชา จันทรเฒ. (2547). **จิตวิทยาการแนะแนว**. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.
- เสาวนีย์ พุดพะระ. (2548). การพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวโรงเรียนบ้านหนองหญ้าร้างกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1. **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สายสุตา สาสุนทรา. (2541). ปัญหาการบริหารงานแนะแนวในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี. **วิทยานิพนธ์ การบริหารการศึกษา** มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร กรุงเทพมหานคร.
- สุวิมล เปลื้องกระโทก. (2546). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูวิชาการโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, สถาบันราชภัฏเพชรบุรี.
- อดิน ธิพัฒน์ และ เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2547). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสการพิมพ์.

- อนุภาพ ถิรลาภ. (2548). การวิเคราะห์เชิงสมมุติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา
 ชนบทศึกษารายกรณีอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี. **วิทยานิพนธ์ศิลป-
 ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ**, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อภิชาติ เศรษฐวิชัยกิจการ. (2539). “สภาพปัจจุบันและความต้องการในงานแนะแนว”.
วารสารแนะแนว. 30(164), 9-15.
- อำนาจ โยชนเมืองไพร. (2544). **การระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน**.
 นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.